



01

01 > Při rekonstrukci sýpky byl proveden rozsáhlý archeologický průzkum, při kterém bylo objeveno mnoho nových nálezů, především v prostoru původní tvrze

Prodej vánočních stromků SPASIL VÁCHŮV STATEK

Váchův statek z poloviny 13. století ve vsi Drážkov, v obci Svatý Jan u Sedlčan, má dlouhou a pohnutou historii. Dějiny zde kráčely okovanou nohou. Díky nadšeným majitelům se podařilo tuto kulturní památku zachránit. Vlastníci hospodaří na 14 ha lesa a na čtyřech hektarech zemědělské půdy pěstují na plantáži vánoční stromky. Vytěžená část lesa a vánoční stromky jsou hlavním zdrojem financování provozu i rekonstrukce usedlosti.



02

02 > Ukončení 1. etapy – pohled z ulice

Sýpka byla vrácena v roce 1992 bez restitučních nároků a nalézala se ve velmi žalostném stavu. Na mnoha místech zatékalo a přízemí, které trpělo záplavami, bylo zničené. Rozhodnutí o rekonstrukci bylo velmi odvážné.

OPRAVA KROK ZA KROKEM

Oprava a rekonstrukce objektu bydlení byla uskutečněna v roce 2001 a rekonstrukce nádvoří včetně rozvodů vody, odpadu a elektroinstalace byla provedena v roce 2004. Rozsah oprav byl pod kontrolou památkářů, takže na arkýřích nejsou okapy a dvůr musel být dlážděn starou použitou dlažbou, která byla pochopitelně nákladnější nežli dlažba nová. Záchranné práce byly prováděny bez dotačních titulů. Rekonstrukce si vyžádala investici ve výši téměř 1,5 milionu korun.

S rekonstrukcí sýpky, která je dominantní stavbou celé usedlosti a byla ve velmi žalostném stavu, se započalo v dubnu roku 2008. První etapa rekonstrukce špýcharu spočívala v zajištění stavby (prasklé štíty po celé ploše, praskliny měly až 10cm šířku) a rekonstrukci střechy, včetně výměny poškozených krovů, nového laťování a nové krytiny. Tašky jsou pálené, bobrovky s rybinovým podkladem na maltu. Celkový náklad byl opět vyšší než milion korun. Na tyto práce již přispělo ministerstvo kultury z havarijního fondu částkou vyšší než 0,5 milionu korun. Tato etapa byla ukončena v září 2008.

Druhá etapa rekonstrukce špýcharu spočívala v archeologickém průzkumu, rekonstrukci podlah ve všech patrech, opravě schodů do všech pater, opravě



03

03 > Svázání a zpevnění rozestupujících se stěn

zábradlí, elektroinstalaci, opravě dlažby v oknech, zhotovení oken z polykarbonátu, generální opravě vnitřních omítek, vyčištění a ošetření trámů a veškerých dřevěných částí proti červotoči a houhám, nezbytné výměně částí poškozených nosných trámů a generální opravě celé fasády.

Tvary a barvy fasády jsou věrnou kopií z roku 1680, kdy byla výstavba barokní sýpky provedena. Byla odstraněna kolna, která zakrývala branku a 12 m hlubokou studnu. Ohradní zeď byla upravena do původní podoby a byla zhotovena dřevěná kovaná branka, která je kopií původního vstupu. Celou ohradní zeď uzavírá brána s kamenným ostěním.

Celkový náklad na druhou etapu byl vyšší než dva miliony korun. Ministerstvo kultury přispělo částkou 400 tisíc a Středočeský kraj částkou 200 tisíc korun. Ostatní finanční prostředky hradil vlastník ze svých prostředků a úvěrem. Tato etapa včetně kolaudačního řízení skončila 22. října 2009.

OD VÁCLAVA PO JZD

Vesnice Drážkov leží při levém břehu potoka Brsiny nedaleko jejího soutoku s řekou Vltavou, ve Středním Povltaví, v západní části Sedlčanska. Vlastní založení osady Drážkov spadá do období vrcholného středověku. Značný vliv na její vznik měla nejspíš blízkost Kamýka nad Vltavou, kde bylo významné centrum královské moci v této oblasti Čech a kde vznikl z popudu krále Václava I. (1230–1253) zeměpanský, velmi výstavní hrad s obvodovou zástavbou, který pak sloužil celému královskému dvoru. Syn Václava I., Přemysl Otakar II., hrad Kamýk dobudoval a dále udržoval. Do této doby spadá i první zmínka o Drážkovu, je zapsáno, že Dražkův dvůr koupil 30. března 1257 jistý Eberhart, který byl zdejší lokátorem a později se stal královským mincmistrem.

Jméno Vácha je doloženo záznamem z roku 1658 v berní rule, kde je zmiňován rod Váchovský, Mojžíšovský a Ko-



04 > Oprava dřevěných konstrukcí



05, 06, 07 > Postup opravy sýpky



08 > Obytný dům po obnově

KDE LIŠKY DÁVAJÍ DOBRU NOC

Opravdu specifickou stopou zemědělské industriální architektury jsou sýpky. Pověstí jsou bohužel v místech, kde dávají lišky dobrou noc. Sýpky měly pro přežití jednu velkou výhodu, když poté, kdy přestaly sloužit svému původnímu účelu – to je bezpečnému skladování obilí, mohly sloužit, s ohledem na svoji vysokou únosnost konstrukcí, ke skladování téměř čehokoli.

Bohužel právě v případě Drážkova byla i tato relativně vysoká únosnost konstrukce „dočasnými uživateli“ překročena. Přestože jde primárně o užitkové stavby, mají dochované sýpky často i výrazné konstrukční i architektonické hodnoty.

Jejich význam navíc tkví v jejich roli v hospodářských dějinách. Na počátku 20. století jsou s ekonomicko-politickou proměnou společnosti postupně opuštěny. Souvislost jejich umístění a specifická stavební podoba tvoří komplikované předpoklady jejich obnovy a zejména nového využívání. Ve dnech 9.–11. listopadu v Panském dvoře v Telči, rovněž konverzované sýpce, uspořádala společnost PROPAMÁTKY konferenci o dějinách, současnosti, ale také budoucnosti historických sýpek.

Za představení v seriálu „Industriální stopy“ jednoznačně stojí Váchův špejchar ve vsi Drážkov, v obci Svatý Jan u Sedlčan. Současný majitel,

a jak sám sebe nazývá, kastelán na Sejpce František Vácha, se narodil v roce 1942 jako pátý František Vácha do sedláckého rodu Váchů hospodařících po staletí na Sedličansku. Na konci padesátých let nemohl jako kulacký synek studovat žádnou střední školu. Díky své pracovitosti postupně absolvoval zemědělské učiliště a střední zemědělskou školu vystudoval dálkově při vojně a při zaměstnání. Váchův špejchar je součástí celého zachráněného rodinného statku, který majitel získal v roce 1992 silně zdevastovaný. Za jeho oživení i provozování zaslouží kastelán vysoké uznání a netřeba připomínat, že motivem jeho snah nebyl finanční prospěch...



Ing. Svatopluk Zídek
Kolegium pro technické památky
ČKAIT & ČSSI

mendovský. Při pátrání o sestavení rodokmenu Vácha byly nalezeny všechny záznamy a vazby rodu až do současnosti.

Sýpka byla v roce 1950 majitelům vyvlastněna a správu převzalo tehdejší hospodářské družstvo. Čtyřicet dva let hospodaření státu se podepsalo na stavbě velmi negativně. Sýpka byla v sedesátých letech přetížena a při průjezdu těžké techniky stavba ve štítech praskla. Následně byla využívána jen pro lehčí materiál (úsušky jetele a vojtešky apod.).

ZROD VENKOVSKÉHO MUZEA

Celá usedlost Drážkov č.p. 10 „Váchův statek“ je od roku 1987 rozhodnutím ministerstva kultury chráněnou kulturní památkou. Dominantou statku je barokní sýpka postavená ke konci sedmnáctého století na poškozené, původní gotické tvrzi. Tvrz mohla být poškozena, tak jako mnoho jiných objektů, za třicetileté války. Švédská vojska, v počtu 17 tisíc mužů pod velením maršála Torstenson, překročila v únoru roku 1645 zamrzlou Vltavu (přecházela z levého břehu Vltavy na pravý břeh, s cílem pochodu na Vídeň), zhruba v prostoru dnešní Orlické hráze. Při postupu krajinou zanechávala za sebou zničené vesnice i jednotlivá sídla. Předpokládá se, že byla poničena i tvrz v Drážkově.

Na konci 17. století se na zbytcích tvrze postavila tato barokní sýpka. Současně zrekonstruovaná je věrnou kopií z dob minulých, protože byly nalezeny jak lozeny, tak tóny barev. Ohradní zeď je upravena do původní podoby a zhotovena dřevěná kovaná branka, která je kopií původního vstupu do usedlosti. Ohradní zeď uzavírá brána s podobným kamenným ostěním.

Historie Drážkova a okolí, usedlosti i samotného rodu, nás vedla k tomu, že po všech komerčních úvahách jsme začali rekonstrukci usedlosti řešit jako venkovské muzeum, tvořené exponáty z místa a okolí, se zaměřením na obtížný život lidí na přelomu 19. a 20. století ve Středním Povltaví.

OD STUDNY PO KROV

Při rekonstrukci sýpky byl proveden rozsáhlý archeologický průzkum, při kterém bylo objeveno mnoho nových nálezů, především v prostoru původní tvrze. Barokní sýpka se tak stala, po Krčínově tvrzi, druhou nejvýznamnější historickou venkovskou stavbou v regionu.

Do přízemní části tvrze vedly dva samostatné vstupy. Přízemí bylo rozděleno masivní příčkou. Ve východní části se nacházela kovárna a v západní části se také zabývala zvířata (nalezeny zbytky zvířecích kostí).

V patře byly objeveny znaky prostoru bydlení a vstup do obytné části byl na západní straně řešen dřevěným zakrytým ochozem (nalezen vstupní otvor dveří). V prostoru bydlení se nacházelo osm okenních otvorů. Všechna okna měla známky zdobení. Na stěnách pod barokní omítkou je z větší části dochována nejstarší hrubozrnná omítka nesoucí množství nátěrů. Na této původní omítce je patrný červený malovaný sokl. Kolem oken jsou šedé a červené malované pasparty. Objevené vnitřní malované výzdoby jsou zcela unikátní a výjimečné.

Druhé patro je barokní nástavba z lomového kamenného zdiva, pokládaného do velmi kvalitní hlíny. Prostor je suchý, světlejší a velmi příjemný. Z těchto důvodů se využilo druhé patro jako galerie.

Podkroví je upraveno jako čtvrté podlaží skladovacího prostoru. Valbová střecha je unikátní konstrukcí krovů bez podpěrných sloupů. Konstrukce krovu je spojována čepy a dřevěnými, dubovými kolíky. Je vlastně stavebnicí. Při opravě krovu bylo použito starší tesaň, ale kvalitní dřevo, ze sousední odstraněné kolny z roku 1928. Podobný unikátní krov najdeme také na nedalekém kostele Svätého Jana Nepomuckého, který je však o 64 let mladší.

Fasáda, včetně oken, je řešena podle snímku budovy z roku 1892. Tóny barev jsou shodné s barokní sýpkou. Odstraněná kolna z roku 1928 zakrývala vstupní branku a zajímavou studnu. Studna je 12,5 m hluboká a má vnitřní průměr 210 cm. Má vydatný pramen a v současné době opět slouží pro potřebu domácnosti. Bylo třeba odstranit asi metr kontaminované zeminy ze zbourané stodoly, kde



09 > Konečná podoba fasády

byla uskladňována naprosto nevhodným způsobem průmyslová hnojiva. Po zhruba dvaceti letech stálého odčerpávání vody ze studny, po provedené úpravě dvora a instalaci nového potrubí odpadových vod bylo dosaženo obnovení kvality vody ve studni. Studna je pouhé tři metry od zdiva tvrce a měla značný význam pro dostupnost při případném ohrožení.

VRÁTIL SE ŽIVOT

Po dokončení rekonstrukce byla rodina mile překvapena zájmem občanů a nabídkou předmětů do sbírek muzea, která doznívá až do dnešních dnů. V přízemí muzea jsou umístěny řemesla a ruční zemědělské nářadí, které se běžně používalo v každém hospodářství. Uprostřed výstavní plochy můžeme obdivovat

zrekonstruovanou hasičskou stříkačku Kolben-Daněk z roku 1935. Je majetkem i pýchou místních hasičů.

Ve druhém podlaží jsou k vidění exponáty ze života na statku. Jsou zde umístěny i rodové dokumenty a památky.

Třetí podlaží, které je již barokní částí stavby, má velmi příjemné klima a tak se prostor upravil jako galerie. Malé venkovské muzeum přineslo do obce nový prvek kultury. Zvyšuje zájem místních občanů a podporuje turistický ruch. Drážkov se stává důležitou vesnicí a místní řemeslníci získávají ztracenou vážnost svého řemesla. Náš přínos k rozvoji venkova byl tímto projektem naplněn. ×

František Vácha,
kastelán na Sejpcce



10, 11 > Slavnostní otevření

